

Een bijzonder Tuinjournaal

Het septembernummer van het Tuinjournaal is geheel gewijd aan het echtpaar Canneman-Philipse en hun werken. Liesbeth en Elias Canneman (1909-1987; 1905-1987) zijn mede-oprichters van de Nederlandse Tuinenstichting en hebben een bijzondere band met de Nederlandse Tuinenstichting.

Tuinvernieuwing

In de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw golfde een energieke, dynamische tuinvernieuwing over Nederland. Tot degenen die deze beweging op gang brachten behoren de zogenaamde Zeeuwse tuinvrouwen, waaronder Madeleine van Bennekom (De Kempenhof, Domburg), Ankie Dekker (De Tintelhof, Veere), Corrie Poley (Slot der Nisse, Nisse), Etta de Haes (Wemeldinge) en Ineke Lenshoek (Kloetinge). Zij lieten zich bij de inrichting van hun tuinen inspireren door Engelse voorbeelden.¹ Hun tuinen waren een combinatie van architectonische elementen zoals geknipte hagen en struiken en subtiel gekleurde, weelderige borders. Zij gingen op zoek naar nieuwe planten en oude, geurende rozen. Ook het echtpaar Canneman (Kasteel Walenburg, Neerlangbroek) en hun vrienden Jan en Ernée van der Linden-'t Hooft (Kasteel Zuilenstein, Leersum) behoorden tot de groep vernieuwers. Elias Canneman was restauratie-architect en Liesbeth had Huis te Lande gedaan.

De kunst van het ontwerpen van vaste plantenborders kwam in deze tijd tot grote bloei. Het vraagt een artistiek oog voor de combinatie van kleuren, plantstructuren, bladtexturen en kennis van de bloeitijden. Gertrude Jekyll (1843-1932, Munstead Wood in Surrey, Engeland), oorspronkelijk schilderes en naaldkunstenares, was de grote inspirator.

De eigenaren die het nieuwe tuinieren beoefenden stelden hun tuinen open en de tuinliefhebbers stroomden toe. De nieuwe tuinstijl kreeg enthousiaste navolging. Kwekerijen profiteerden van de grote vraag naar nieuwe planten en uitgevers van de groeiende vraag naar tuinboeken.

Dit Tuinjournaal gaat over het echtpaar Canneman-Philipse, hun bijdrage aan de Nederlandse tuinkunst en hun betrokkenheid met de Nederlandse Tuinenstichting.

Voor de tekst hebben we gekozen uit het materiaal, dat we bij archiefonderzoek, interviews en het bezoek aan tuinen hebben verzameld. Behalve de tuin van Walenburg laten we zes andere projecten zien. De volledige lijst van projecten (stand van zaken juli 2013) wordt op de NTs-website geplaatst.

We pretenderen niet volledig te zijn in het onderzoek naar het oeuvre van het echtpaar Canneman en zouden graag nog intrigerende vragen beantwoorden, zoals 'welke planten introduceerden Elias en Liesbeth Canneman en welke kwekers zijn daarbij betrokken geweest?' We zien dan ook uit naar uw aanvullingen.

Carla Romijn-Schütte, Charlotte Korthals Altes en Marianne van Lidth de Jeude

¹ Florentine van Eeghen-Elias en Marijke Heuff, *Een wandeling door Zeeuwse tuinen*, 1994

Tekst: Marianne van Lidth de Jeude

DE TUIN VAN WALENBURG

Kasteel Walenburg in Neerlangbroek (Utrecht) en de namen van Elias Canneman en Liesbeth Canneman-Philipse zullen altijd met elkaar verbonden blijven. Zij kochten huis en hof in 1965 en maakten daar een tuin, die jarenlang een van de voorbeelden voor tuinierend Nederland was. Veel bewonderaars zullen zich de Open Tuindagen op Walenburg met vreugde herinneren. Telkens gingen zij er geïnspireerd vandaan om in hun eigen tuin net zo'n mooie border te maken.

Vruchtbare samenwerking

De tuin van Walenburg werd tot een meesterwerk, omdat zij allebei begaafde vormgevers waren, die hun passie voor tuinen en tuinieren deelden. Elias ontwierp de structuur van de tuin en Liesbeth dacht mee. Liesbeth ontwierp en maakte de borders en Elias wiede en kende alle namen. Samen brachten zij uren, dagen, maanden werkend in de tuin door.

In hun middelbare schooljaren fietsten zij verliefd naar huis. Elias werd restauratie-architect bij Monumentenzorg.¹ Liesbeth ging naar de tuinbouwschool voor meisjes, Huis te Lande in Rijswijk bij Den Haag en werd tuinontwerper. De opleiding was pittig. Dagelijks hard werken in de schooltuin en vakken als bodemkunde, bemestingsleer, plantenteelt, tuinkunst en ontwerpen. Wie Huis te Lande had gedaan, was gehard. Zij werkte na haar opleiding nog anderhalf jaar bij de Haagse tuinarchitect Th.J. Dinn. Hun huwelijk in 1934, zij was 25, hij 29, vormde de start voor een levenslange gelukkige en vruchtbare samenwerking.

Reizen

Samen reisden ze hun leven lang met grote regelmaat naar Frankrijk en Italië om de bekende en minder bekende tuinen te bezoeken. Hun ontwerpen - samen maakten zij meer dan alleen hun eigen tuin - getuigen van grote kennis van en intense liefde voor de klassieke tuin. Maar ook Engeland is een bron geweest van inspiratie. Daarheen reisden ze soms meermalen per jaar. Daar hadden ze vrienden en vonden ze op hun zoektochten altijd weer de allermooiste planten: heesters, rozen, clematissen, bollen en vaste planten.

Introductie nieuwe planten

Hun tuinstijl was niet vernieuwend, maar zij waren meesters in de verfijning van de beplanting en het tuinieren. Elias en Liesbeth Canneman maakten niet alleen een prachtige tuin. Samen met andere 'tuinpioniers' introduceerden zij ook oude rozen en vaste planten, die tot dan niet verkrijgbaar waren in Nederland. Vooral oude rozen, die vervolgens door kwekers zoals Belle Epoque in Zeeland (nu Aalsmeer), De Wilde in Bussum (nu Zutphen) en Ploeger in De Bilt (nu is veel van het Ploeger sortiment bij Esveld in Boskoop te vinden) werden opgenomen in hun assortiment, zodat zij ook beschikbaar werden voor andere tuinliefhebbers.

¹ Jhr Dr H.W.M. van der Wijck: *Herinneringen aan de architect E.A. Canneman 1905-1987*, Alphen a/d Rijn 1992; [http://nl.wikipedia.org/wiki/Elias_Canneman_\(architect\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Elias_Canneman_(architect)).